

مرداد ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۳۳۴

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۷. استان همدان (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۳۳۴

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۷. استان همدان (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی‌اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن علوی‌منش، مهدی رزم‌آهنگ، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان همدان

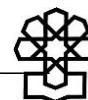

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۵/۱۳

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۵	مقدمه.....
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه.....
۶	۱-۱. مفاهیم.....
۷	۱-۲. پایه‌های آماری.....
۹	۱-۳. روش مطالعه.....
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه.....
۱۳	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سال ۱۳۹۸.....
۱۴	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان.....
۱۴	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب امور.....
۱۷	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب فصل.....
۲۱	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب برنامه.....
۲۴	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سطح شهرستان‌های استان.....
۲۸	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان.....
۳۲	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اعتبار پروژه.....
۳۶	جمع‌بندی و پیشنهادها.....
۳۹	پیوست‌ها.....
۳۹	پیوست ۱.....
۴۱	پیوست ۲.....
۴۵	منابع و مآخذ.....

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸
۷. استان همدان (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا در حال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها، در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجاکه پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، لذا می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و در نهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته است؛ شفافیتی که تاکنون در خصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته و از سوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه باشد.

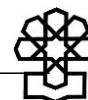
به نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و در نهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

از سوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا به رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوع‌هایی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش چشمگیری از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در خصوص طرح‌های عمرانی استان همدان در سال ۱۳۹۸

ارائه شده است:

- در استان همدان تعداد ۲۱۹۳ پروژه عمرانی ذیل ۱۰ امور، ۳۳ فصل، ۷۵ برنامه و ۴۰۳ طرح، در سال ۱۳۹۸ فعال بوده است.
 - قدیمی‌ترین این پروژه‌ها از سال ۱۳۷۱ آغاز شده است.
 - مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور حدود ۳۰۳ هزار میلیارد ریال است.
 - در مجموع، ۴۰/۹ درصد اعتبارات یادشده (در حدود ۱۲۴ هزار میلیارد ریال) برای اجرای این پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
 - متوسط عمر پروژه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سال ۱۳۹۸، معادل ۲/۹ سال بوده است.
 - «امور اقتصادی» با ۲۷/۸ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۴/۶ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود تخصیص داده‌اند. دو امور یادشده، از منظر اعتبارات تخصیص‌یافته نیز با اختلاف شدیدتری نسبت به سایر امور، در رتبه‌های نخست قرار دارد. در این زمینه سهم «امور اقتصادی» از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان حدود ۴۰ درصد و سهم «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» ۳۰/۵ درصد است.
 - سه فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به‌ترتیب با ۱۹، ۱۳/۶ و ۱۱/۹ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند.
 - فصل «منابع آب» با ۳۰/۹ درصد، بیشترین سهم را نسبت به سایر فصول از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان به‌خود اختصاص داده است. از این منظر، فصول «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به‌ترتیب با ۱۶ و ۱۴/۵ درصد سهم، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.
 - سه برنامه «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری- امور خدمات عمومی)»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی- امور خدمات عمومی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل- امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
 - سه برنامه «تأمین آب (فصل منابع آب- امور اقتصادی)»، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب- امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «ارائه خدمات شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری- امور خدمات عمومی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به‌خود اختصاص داده‌اند.
 - شایان توجه است ۶۳ برنامه عمرانی استان همدان به‌رغم دربرگرفتن ۱۱۵۹ پروژه از مجموع ۲۱۹۳ پروژه عمرانی استان (معادل ۵۲/۸ درصد کل پروژه‌ها)، فقط ۲۲/۴ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند.
 - ۴۸ برنامه از ۶۳ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان همدان را جذب کرده‌اند.
 - شهرستان «همدان» به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۱۴/۴ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، در حدود ۱۸/۸ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را نیز جذب کرده است.
 - از منظر شاخص توزیع اعتبارات، عدم تعادل شدیدی میان مرکز استان همدان با سایر شهرستان‌ها مشاهده نمی‌شود.
- در مطالعه حاضر به‌منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان همدان از دو ماتریس «عمر- درصد

تخصیص» و «اندازه- اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر دو ماتریس مذکور اولویت‌بندی مشخصی جهت مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- **طبقه یک:** پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)،
 - **طبقه دو:** پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه سه:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
 - **طبقه چهار:** پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)،
 - **طبقه پنج:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد).
- براساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر- تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل‌توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- تخصیص اعتبار باقی‌مانده و اتمام پروژه.

(د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

(ه) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

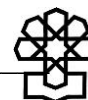
- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است.

در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان همدان براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

- از میان سه پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر-درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، یک پروژه در اندازه «بسیار بزرگ»، یک پروژه در اندازه «بزرگ» و یک پروژه دیگر در اندازه «متوسط» برنامه‌ریزی شده است.
- بیش از ۵۶ درصد پروژه‌های اولویت دوم، در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند.
- بالغ بر ۶۵ درصد پروژه‌های اولویت سوم نیز «کوچک»‌اند.
- حدود ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است، در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی‌شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.
- بالغ بر ۸۶ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که مجموعاً ۸۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.
- با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است برحسب درصد تخصیص اعتبار در اولویت سوم و پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه، «کوچک»‌اند و برای آنها اعتباری بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است.

شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

مقدمه

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدام‌های ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند آن‌طور که انتظار می‌رفت اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که **چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟** آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول ۱۰ ماده واحده قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱ از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، اما در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد، قابل ردیابی نیست.^۲ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند از دو عامل ناشی شود:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
 - اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
- همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
- فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.
۲. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که اختیار تام در نحوه ارائه این قوانین را براساس قانون اساسی داراست) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه قائل نبوده و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.

استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مشخصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.

با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و درنهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس، پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۱

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۲ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی، اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به‌طوری‌که از بعد مقیاس، به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بعد ماهیت، به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بعد نوع طرح، به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

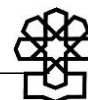
- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک داشته و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی، پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست ۱ قانون بودجه به‌صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست ۱ قانون بودجه از بعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر و نگهداری و تأمین تجهیزات دارند، تقسیم می‌شوند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست ۱ قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل ذیل یکی از امور دهگانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد

۱. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، سال ۱۴۰۰ اخذ شده است.
۲. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.

پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود به‌طوری‌که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسه‌های انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمانبندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۲-۱. پایه‌های آماری

براساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی، منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌شود که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول ۱۰ ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هریک از استان‌ها دانست، زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول ۱۰ ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به‌وقوع می‌پیوندند که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشند؛ اما برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست ۱.

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادهای)،

- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،

- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،

- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه به‌جز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به‌دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۱ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر است:^۲

- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استان ندارند.

- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان همه استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک بوده و در سطح طرح که در قانون ذکر می‌شود امکان تفکیک نداشته و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به‌دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۳

- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند اما به‌دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.

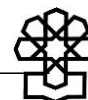
- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست ۱ را شامل شده‌اند.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به‌طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این‌گونه طرح‌ها در قالب جدولی مستقل در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شد، اما پس از این سال، جدول مذکور حذف و طرح‌های استانی

۱. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده و تحلیل را زمانبر کرده و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.

۲. اعتبارات استانی جدول ۱۰ ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این پنج دسته افزود. اما از آنجاکه نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ لذا این موضوع محل بحث نخواهد بود.

۳. در پیوست ۱ بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.

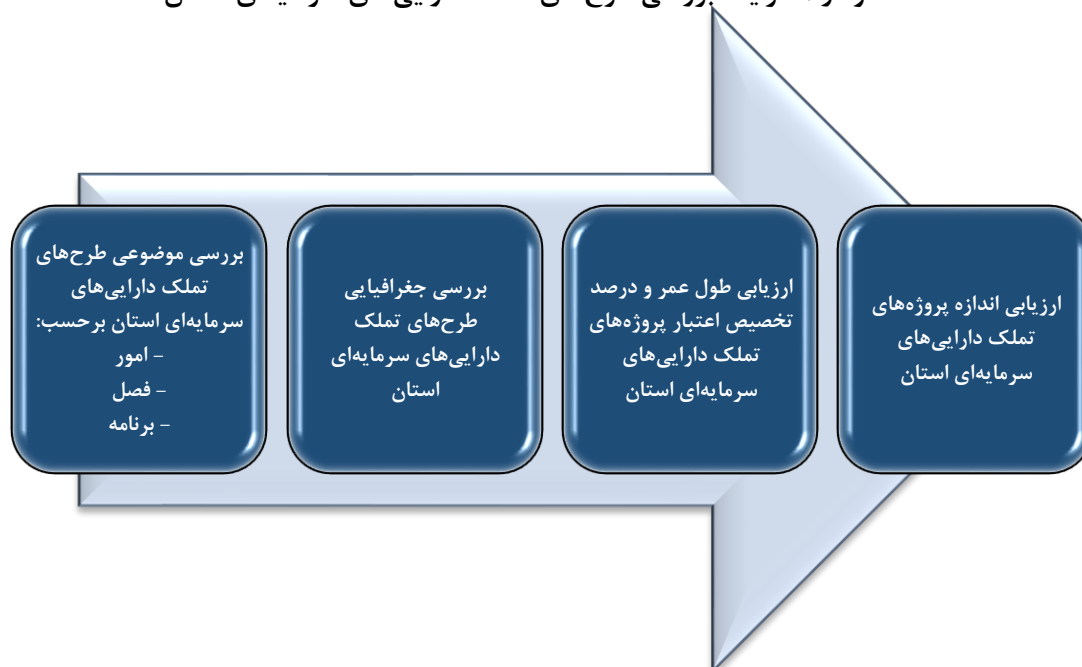

ویژه به صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شود.^۱ از آنجاکه بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول ۱۰ ماده واحد قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد^۲ لذا گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۳ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

مأخذ: مطالعات تحقیق.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

۱. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.
۲. جهت بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۳. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس کلیه اعتبارات تخصیص یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان

مأخذ: همان.

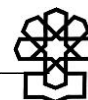
براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

عمر پروژه درصد تخصیص اعتبار	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد					
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد					
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد					
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد					
۸۰ درصد و بیشتر					

مأخذ: مطالعات تحقیق...

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی جهت مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر • تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر • اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	• تخصیص اعتبار باقی‌مانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر • تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	• نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش درخصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
 - پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
 - پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.
- درنهایت نیز برای ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت-اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۲. ماتریس اندازه-اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

اندازه پروژه	اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک							
کوچک							
متوسط							
بزرگ							
بسیار بزرگ							
جمع							

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش براساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. لذا پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.

- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.

- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.

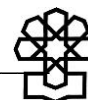
- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در ارتباط با تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.

- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح به طولانی شدن عمر طرح منجر شود. در حالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

- برخی پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به‌انحای مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.

- درخصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.

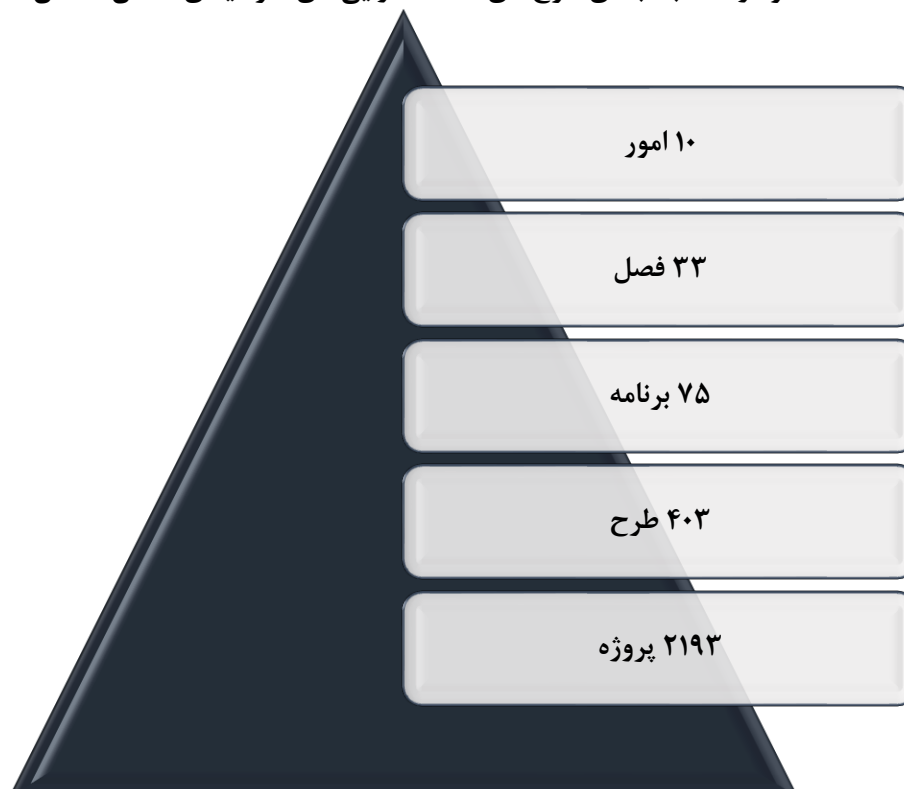
- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادها را ارائه شده درخصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان همدان، ۲۱۹۳ پروژه فعال در قالب ۴۰۳ طرح عمرانی وجود داشته است که ذیل ۱۰ امور، ۳۳ فصل و ۷۵ برنامه طبقه‌بندی شده‌اند. قدیمی‌ترین پروژه عمرانی استان، از سال ۱۳۷۱ آغاز شده است:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، گزارش شده

است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان

مأخذ: همان.

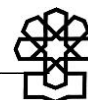
۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان

به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یادشده براساس امور، فصول و برنامه‌های مختلف، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است:

۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب امور

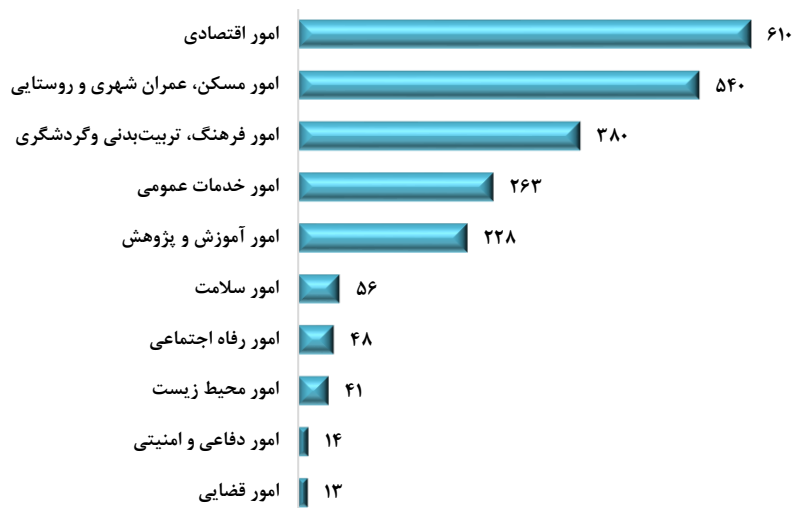
طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، درمجموع در قالب ۱۰ امور مختلف، تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

- امور اقتصادی،
- امور مسکن، عمران شهری و روستایی،
- امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری،
- امور آموزش و پژوهش،
- امور خدمات عمومی،
- امور سلامت،
- امور رفاه اجتماعی،
- امور دفاعی و امنیتی،
- امور قضایی،
- امور محیط زیست.

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در استان همدان، «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، از جمله مهم‌ترین امور در برنامه‌ریزی طرح‌های عمرانی استان، محسوب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۲۱۹۳ پروژه عمرانی استان همدان، مجموعاً ۱۵۳۰ پروژه که در حدود ۷۰ درصد کل پروژه‌های استان را شامل می‌شود، در قالب سه امور فوق‌الذکر تعریف شده است:

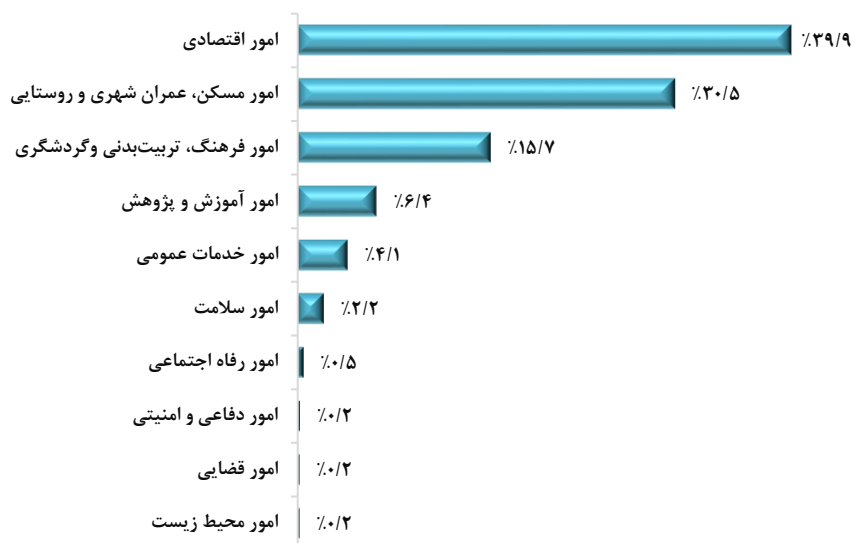
نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان همدان

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان همدان، نشان داده شده است. در این زمینه نیز مشاهده می‌شود «امور اقتصادی» به‌تنهایی در حدود ۴۰ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده است. همچنین «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» به‌ترتیب با سهم معادل ۳۰/۵ و ۱۵/۷ درصد، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. بر این اساس، در مجموع بیش از ۸۶ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به طرح‌های عمرانی استان، به پروژه‌های ذیل سه امور فوق‌الذکر، اختصاص داده شده است:

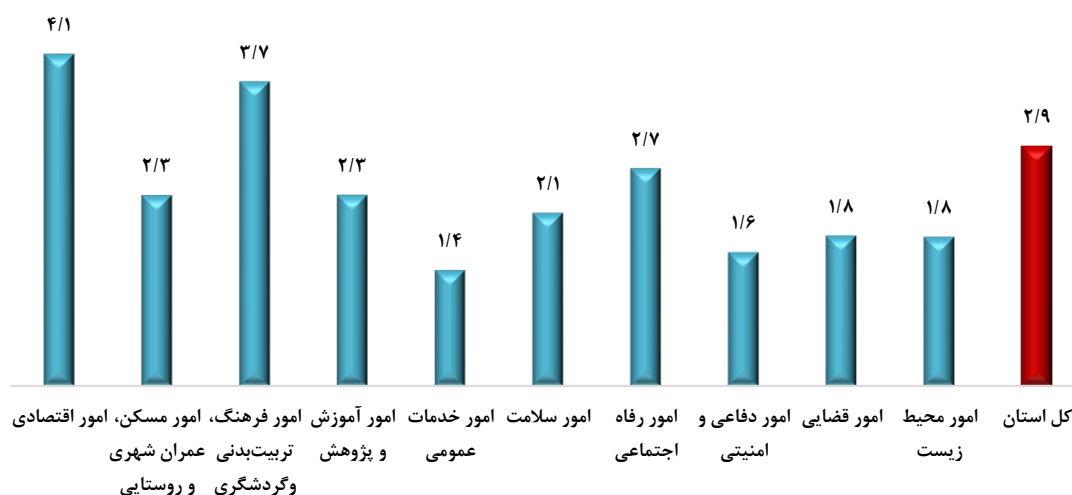
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته
به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان همدان

مأخذ: همان.

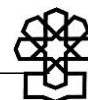
در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان همدان، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸، معادل ۲/۹ سال است. در «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» که بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر

پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸، به ترتیب ۴/۱، ۲/۳ و ۳/۷ سال است. همچنین، بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها به «امور اقتصادی» و کمترین آن به «امور خدمات عمومی» مربوط بوده است که ۲۶۳ پروژه عمرانی آن در سال ۱۳۹۸، به‌طور متوسط طول عمری معادل ۱/۴ سال دارند.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب امور مختلف ارائه شده است:

جدول ۳. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب امور (میلیون ریال / درصد)

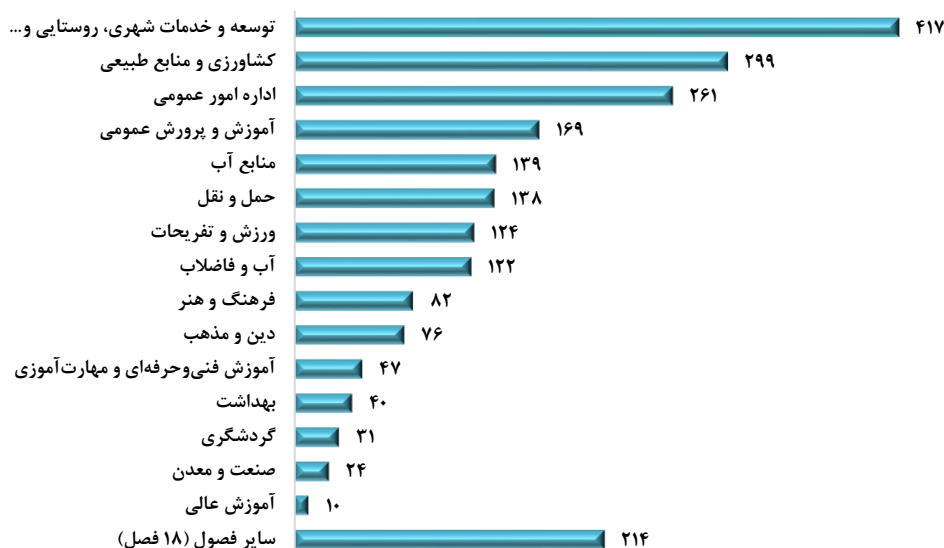
عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۲۹۵.۵۴۴	۳۸۱.۳۵۱	۲۱۲.۰۳۱	۵۰۷.۵۷۵	۲۰۰.۷۲۴	۸۷۷.۶۱۹	۵۷/۸
امور دفاعی و امنیتی	۱۰.۶۱۵	۳۳.۵۹۴	۱۸.۶۷۸	۲۹.۲۹۳	۰	۴۴.۲۰۹	۶۶/۳
امور قضایی	۱۴.۳۰۹	۱۸.۷۰۱	۱۰.۳۹۸	۲۴.۷۰۷	۰	۳۳.۰۱۰	۷۴/۸
امور اقتصادی	۳.۲۵۷.۴۶۵	۳.۰۳۹.۲۱۰	۱.۶۸۹.۸۰۰	۴.۹۴۷.۲۶۶	۱۰.۱۱۱.۶۸۸	۱۶.۴۰۸.۳۶۲	۳۰/۲
امور محیط زیست	۷۰.۹۲	۳۱.۶۳۹	۱۷.۵۹۱	۲۴.۶۸۳	۸۰.۳۰۹	۱۱۹.۰۴۰	۲۰/۷
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲.۵۲۹.۴۰۱	۲.۲۵۶.۶۷۱	۱.۲۵۴.۷۰۹	۳.۷۸۴.۱۱۱	۲.۰۶۴.۱۵۲	۶.۸۵۰.۲۲۵	۵۵/۲
امور سلامت	۳۰.۱۶۷	۴۲۹.۵۱۹	۲۳۸.۸۱۲	۲۶۸.۹۷۹	۰	۴۵۹.۶۸۶	۵۸/۵
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۱.۴۲۳.۰۰۴	۹۲۸.۸۶۲	۵۱۶.۴۴۷	۱.۹۳۹.۴۵۱	۱.۷۵۵.۱۰۴	۴.۱۰۶.۹۷۰	۴۷/۲
امور آموزش و پژوهش	۳۷۷.۸۰۲	۷۵۳.۲۶۵	۴۱۸.۸۱۵	۷۹۶.۶۱۷	۱۵۹.۵۵۰	۱.۲۹۰.۶۱۷	۶۱/۷
امور رفاه اجتماعی	۳۸.۴۶۴	۴۸.۲۱۵	۲۶.۸۰۷	۶۵.۲۷۱	۰	۸۶.۶۷۹	۷۵/۳
کل استان	۷.۹۸۳.۸۶۳	۷.۹۲۱.۰۲۶	۴.۴۰۴.۰۹۱	۱۲.۳۸۷.۹۵۴	۱۴.۳۷۱.۵۲۷	۳۰.۲۷۶.۴۱۷	۴۰/۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
 * براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، در قالب ۳۳ فصل مختلف، تعریف شده‌اند. در این زمینه، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به‌ترتیب با ۴۱۷، ۲۹۹ و ۲۶۱ پروژه، بیشترین پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده و مجموعاً در حدود ۴۵ درصد از ۲۱۹۳ پروژه استان را دربرگرفته‌اند. شایان ذکر است، ۱۸ فصل عمرانی که سهم هریک از آنها از کل اعتبارات تخصیص یافته استان، کمتر از ۱ درصد بوده است، در قالب طبقه «سایر فصول» تجمیع شده‌اند. این ۱۸ فصل، مجموعاً ۲۱۴ پروژه معادل ۹/۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند:

نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان همدان

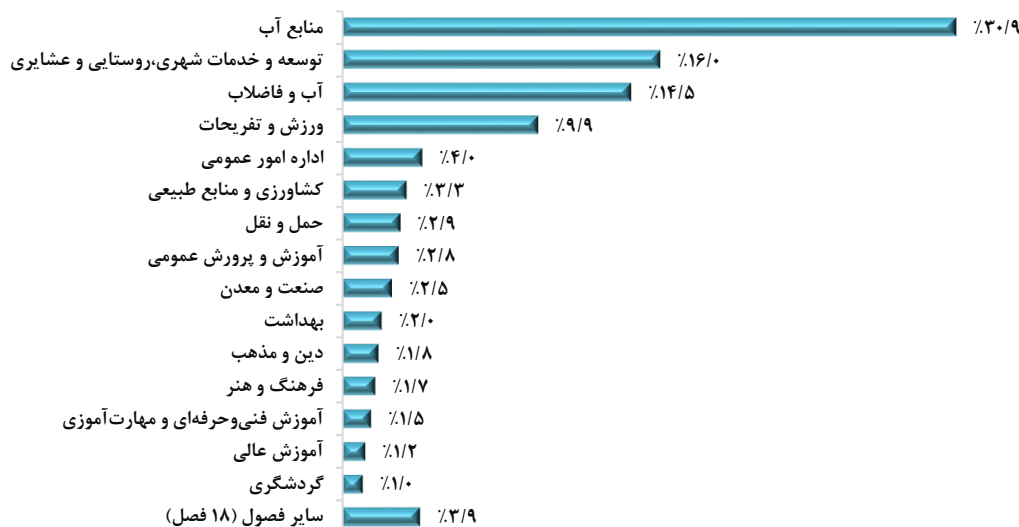

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

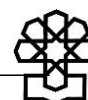
در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان همدان نشان داده شده است. بر این اساس مشاهده می‌شود فصل «منابع آب» که ۱۳۹ پروژه معادل ۶/۳ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شود، به تنهایی در حدود ۳۱ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به‌خود اختصاص داده است. از این منظر، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب»، به‌ترتیب با ۱۶ و ۱۴/۵ درصد سهم از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. همچنین ۱۲ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۵۹/۳ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۳۴/۶ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند و سهم سایر فصول (۱۸ فصل)، تنها ۳/۹ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص‌یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان همدان

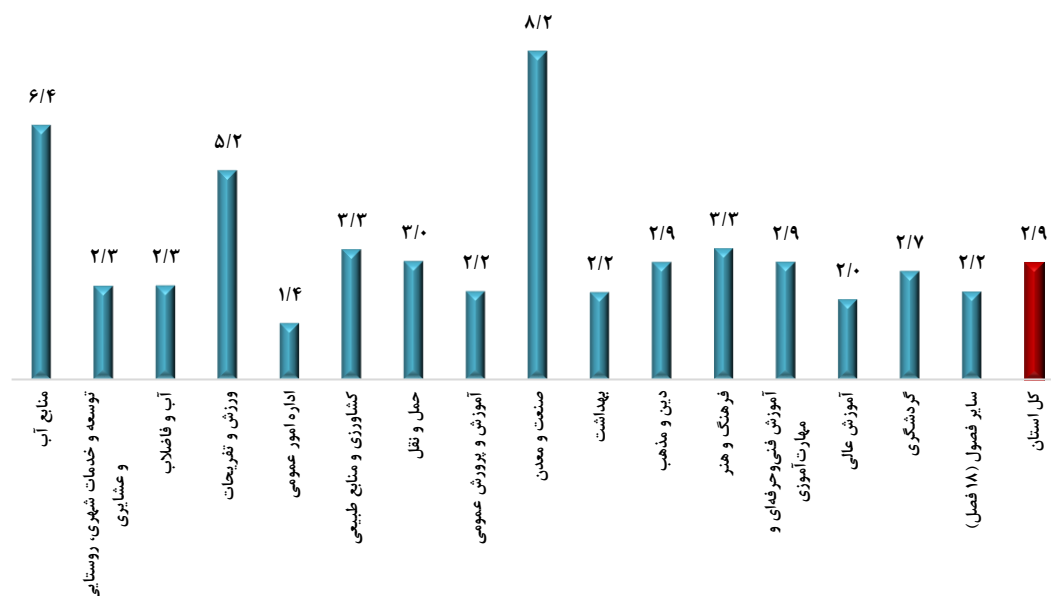

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان همدان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان
برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر پروژه‌های مربوط به فصل «منابع آب» که بیشترین سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را دارد در سال ۱۳۹۸ به ۶/۴ سال رسیده که از متوسط طول عمر کل پروژه‌های استان بیشتر است. شایان ذکر است در میان فصول مختلف عمرانی، پروژه‌های فصل «صنعت و معدن» با متوسط طول عمر ۸/۲ سال، قدیمی‌ترین پروژه‌های استان محسوب می‌شوند. در جدول زیر خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

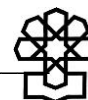
جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب فصل (میلیون ریال/ درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل منابع آب	۲.۵۷۸.۶۶۸	۲.۲۴۲.۲۳۰	۱.۲۴۶.۶۸۰	۳.۸۲۵.۳۴۸	۸.۹۷۳.۴۹۸	۱۳.۷۹۴.۳۹۶	۲۷/۷
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۱.۱۰۹.۶۲۱	۱.۵۶۹.۶۷۳	۸۷۲.۷۳۸	۱.۹۸۲.۳۵۹	۲۱۸.۸۳۹	۲.۸۹۸.۱۳۳	۶۸/۴
فصل آب و فاضلاب	۱.۴۱۹.۷۸۰	۶۸۵.۵۴۰	۳۸۱.۱۶۰	۱.۸۰۰.۹۴۰	۱.۸۴۵.۳۱۳	۳.۹۵۰.۶۳۳	۴۵/۶
فصل ورزش و تفریحات	۹۵۲.۷۵۰	۴۸۳.۸۵۰	۲۶۹.۰۲۰	۱.۲۲۱.۷۷۰	۳۶.۷۳۵	۱.۴۷۳.۳۳۴	۸۲/۹
فصل اداره امور عمومی	۲۹۰.۰۹۴	۳۷۸.۴۵۱	۲۱۰.۴۱۹	۵۰۰.۵۱۳	۲۰۰.۷۲۴	۸۶۹.۲۶۹	۵۷/۶
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۲۲۹.۸۵۴	۳۱۱.۱۵۲	۱۷۳.۰۰۰	۴۰۲.۸۵۵	۵۹۸.۶۹۳	۱.۱۳۹.۶۹۹	۳۵/۳
فصل حمل و نقل	۱۴۷.۲۹۶	۳۸۹.۸۳۱	۲۱۶.۷۴۶	۳۶۴.۰۴۱	۳۷۶.۴۷۹	۹۱۳.۶۰۵	۳۹/۸

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل آموزش و پرورش عمومی	۱۱۹.۳۱۲	۴۱۹.۷۹۱	۲۳۳.۴۰۴	۳۵۲.۷۱۶	۹۷.۰۵۰	۶۳۶.۱۵۳	۵۵/۴
فصل صنعت و معدن	۲۸۳.۳۱۷	۵۱۰.۱۷	۲۸.۳۶۵	۳۱۱.۶۸۳	۰	۳۳۴.۳۳۴	۹۳/۲
فصل بهداشت	۲۴.۶۵۴	۴۰۰.۷۶۷	۲۲۲.۸۲۷	۲۴۷.۴۸۰	۰	۴۲۵.۴۲۱	۵۸/۲
فصل دین و مذهب	۱۸۵.۱۹۱	۷۷.۱۰۳	۴۲.۸۶۹	۲۲۸.۰۶۰	۳۱.۵۱۱	۲۹۳.۸۰۵	۷۷/۶
فصل فرهنگ و هنر	۱۲۷.۸۵۷	۱۴۲.۹۶۲	۷۹.۴۸۷	۲۰۷.۳۴۴	۲۱۳.۰۸۵	۴۸۳.۹۰۴	۴۲/۸
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۱۴۲.۷۱۲	۶۹.۸۰۹	۳۸.۸۱۴	۱۸۱.۵۲۶	۳.۰۰۰	۲۱۵.۵۲۱	۸۴/۲
فصل آموزش عالی	۶۵.۷۲۸	۱۴۱.۷۶۵	۷۸.۸۲۱	۱۴۴.۵۴۹	۴۰.۰۰۰	۲۴۷.۴۹۳	۵۸/۴
فصل گردشگری	۶۹.۲۷۶	۱۰۸.۲۹۱	۶۰.۲۱۰	۱۲۹.۴۸۵	۴۷۴.۷۰۰	۶۵۲.۲۶۷	۱۹/۹
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۵۰.۰۵۰	۱۲۱.۹۰۰	۶۷.۷۷۶	۱۱۷.۸۲۶	۱۹.۵۰۰	۱۹۱.۴۵۰	۶۱/۵
فصل میراث فرهنگی	۶۰.۲۰۰	۶۲.۰۸۲	۳۴.۵۱۷	۹۴.۷۱۸	۷۹۲.۷۰۰	۹۱۴.۹۸۲	۱۰/۴
فصل رسانه	۱۹.۹۳۶	۴۵.۳۳۶	۲۵.۲۰۷	۴۵.۱۴۳	۸۱.۴۷۳	۱۴۶.۷۴۵	۳۰/۸
فصل انرژی	۱۸.۳۳۰	۴۴.۹۸۰	۲۵.۰۰۹	۴۳.۳۳۹	۱۶۳.۰۱۸	۲۲۶.۳۲۸	۱۹/۱
فصل حمایتی	۱۶.۰۴۰	۲۲.۹۲۹	۱۲.۷۴۹	۲۸.۷۸۹	۰	۳۸.۹۶۹	۷۳/۹
فصل امداد و نجات	۱۷.۹۰۷	۱۷.۰۲۴	۹.۴۶۵	۲۷.۳۷۲	۰	۳۴.۹۳۰	۷۸/۴
فصل اداره امور قضایی	۱۴.۳۰۹	۱۸.۷۰۱	۱۰.۳۹۸	۲۴.۷۰۷	۰	۳۳.۰۱۰	۷۴/۸
فصل دفاع	۱۰.۶۱۵	۲۰.۰۹۴	۱۱.۱۷۲	۲۱.۷۸۷	۰	۳۰.۷۰۹	۷۰/۹
فصل درمان	۵.۵۱۳	۲۸.۷۵۲	۱۵.۹۸۶	۲۱.۴۹۹	۰	۳۴.۲۶۵	۶۲/۷
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۴.۸۲۵	۱۸.۱۴۰	۱۰.۰۸۶	۱۴.۹۱۱	۳۴.۸۰۹	۵۷.۷۷۴	۲۵/۸
فصل توانبخشی	۴.۵۱۷	۸.۲۶۲	۴.۵۹۴	۹.۱۱۱	۰	۱۲.۷۷۹	۷۱/۳
فصل صنایع دستی	۴.۲۹۴	۷.۲۳۹	۴.۰۲۵	۸.۳۱۹	۱۲۴.۹۰۰	۱۳۶.۴۳۳	۶/۱
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۰	۱۳.۵۰۰	۷.۵۰۶	۷.۵۰۶	۰	۱۳.۵۰۰	۵۵/۶
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۵.۴۵۰	۲.۹۰۰	۱.۶۱۲	۷.۰۶۲	۰	۸.۳۵۰	۸۴/۶
فصل مدیریت پسماند	۸۰۵	۱۱.۲۵۴	۶.۲۵۷	۷.۰۶۲	۳۶.۲۰۰	۴۸.۲۵۸	۱۴/۶
فصل تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری	۳.۵۰۰	۲.۰۰۰	۱.۱۱۲	۴.۶۱۲	۰	۵.۵۰۰	۸۳/۹
فصل کاهش آلودگی	۱.۴۶۲	۲.۲۴۵	۱.۲۴۸	۲.۷۱۰	۹.۳۰۰	۱۳.۰۰۷	۲۰/۸
فصل تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۰	۱.۴۵۹	۸۱۱	۸۱۱	۰	۱.۴۵۹	۵۵/۶
کل استان	۷.۹۸۳.۸۶۳	۷.۹۲۱.۰۲۶	۴.۴۰۴.۰۹۱	۱۲.۳۸۷.۹۵۴	۱۴.۳۷۱.۵۲۷	۳۰.۲۷۶.۴۱۷	۴۰/۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
 * براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «منابع آب» که به‌تنهایی ۳۰/۹ درصد کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان همدان را به‌خود اختصاص داده است، بسیار ناچیز و فقط معادل ۲۷/۷ درصد است؛ لذا بالغ بر ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده، تخصیص داده نشده است. همچنین نسبت تخصیص اعتبار فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به‌عنوان ۲ فصل مهم دیگر استان به‌ترتیب ۶۸/۴ و ۴۵/۶ درصد است.

شایان ذکر است، ۷ فصل «صنعت و معدن»، «تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی»، «آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی»، «تحقیق و توسعه در امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری»، «ورزش و تفریحات»، «امداد و نجات» و «دین و مذهب»، که بین ۷۵ تا ۹۳ درصد از اعتبارات مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است، از وضعیت مطلوبی برخوردارند؛ اما به‌غیر از فصل «ورزش و تفریحات» که از سهم ۹/۹ درصدی اعتبارات تخصیص‌یافته استان برخوردار است، الباقی فصل‌های یادشده در استان همدان فصول چندان بااهمیتی محسوب نمی‌شوند و در مجموع ۱۶۶ پروژه از ۲۱۹۳ پروژه استان و ۶/۱ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، در قالب ۷۵ برنامه مختلف، تعریف شده‌اند. در این میان ۱۲ برنامه که دربرگیرنده ۱۰۳۴ پروژه عمرانی استان هستند، در مجموع ۷۷/۶ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. به‌این ترتیب، ۶۳ برنامه دیگر استان، به‌رغم شامل شدن ۱۱۵۹ پروژه عمرانی (حدود ۵۳ درصد پروژه‌های استان)، صرفاً ۲۲/۴ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب برنامه‌های مختلف در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان همدان

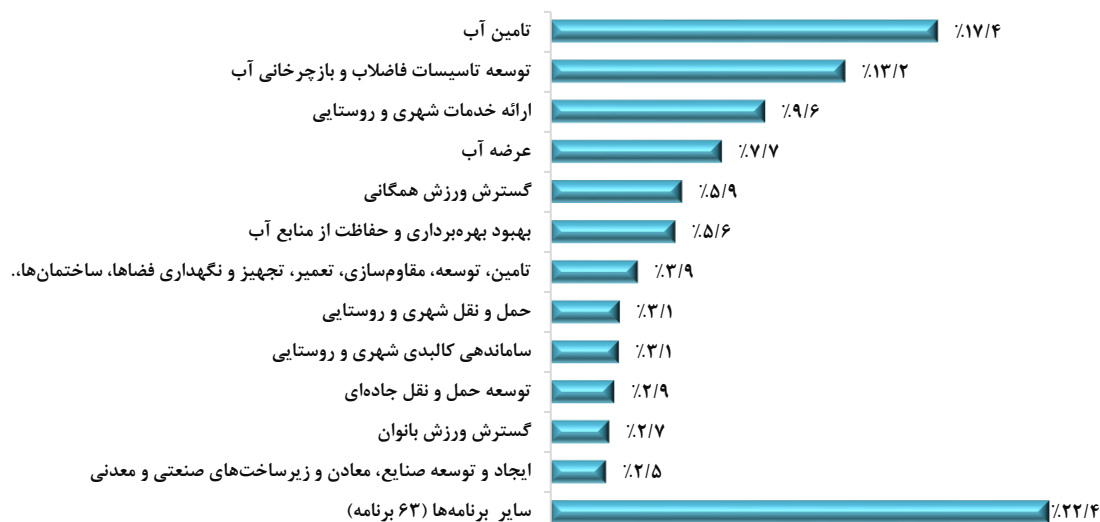
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان‌گونه که در نمودار فوق مشخص است، در استان همدان، برنامه‌های «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات در امور خدمات عمومی» و «توسعه حمل و نقل جاده‌ای»، مهم‌ترین برنامه‌های استان از منظر تعداد پروژه می‌باشند و بیشترین پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان همدان نشان داده شده است. براساس این، بیش از ۱۷ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، به برنامه «تأمین آب»

اختصاص داده شده است. همچنین برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، «ارائه خدمات شهری و روستایی» و «عرضه آب»، در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند:

نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان همدان

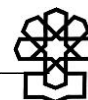
مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۶۳ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق (طبقه سایر برنامه‌ها)، مجموعاً ۲۲/۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۸ برنامه، بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۰ برنامه، بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد سهم داشته و پنج برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. سهم ۱۰ برنامه از ۶۳ برنامه یادشده نیز بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۶۳ برنامه کم‌اهمیت استان همدان از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

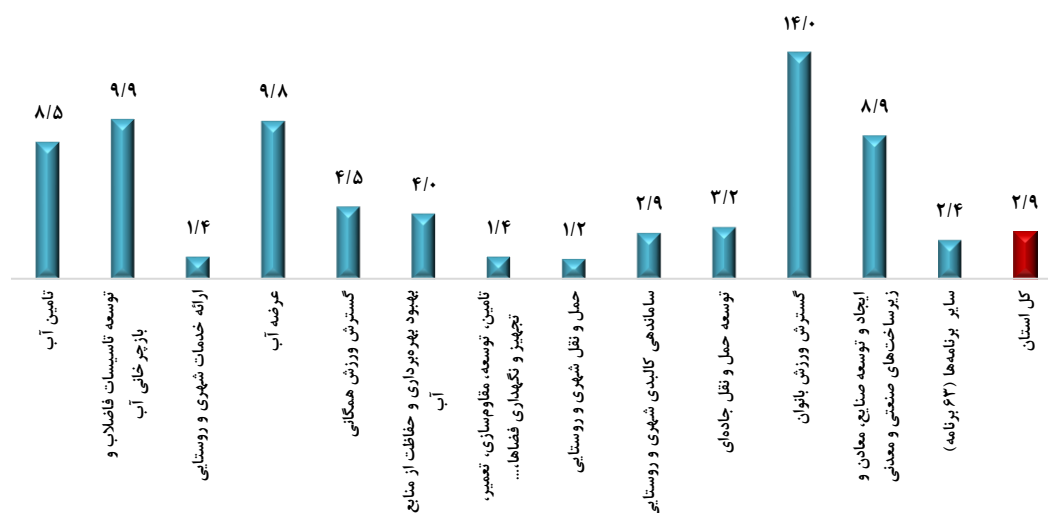

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان همدان در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود متوسط طول عمر پروژه‌های برنامه «گسترش ورزش بانوان»، بیش از سایر برنامه‌های عمرانی استان همدان است. شایان ذکر است از میان چهار برنامه‌ای که بیشترین سهم را از اعتبارات تخصیص یافته استان داشته‌اند، متوسط طول عمر پروژه‌های مربوط به برنامه «ارائه خدمات شهری و روستایی» کمتر از متوسط کل استان است. اما پروژه‌های مربوط به سه برنامه مهم دیگر شامل «تأمین آب»، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «عرضه آب» به ترتیب با طول عمر متوسط ۸/۵، ۹/۹ و ۹/۸ سال، در زمره قدیمی‌ترین پروژه‌های استان قرار دارند.

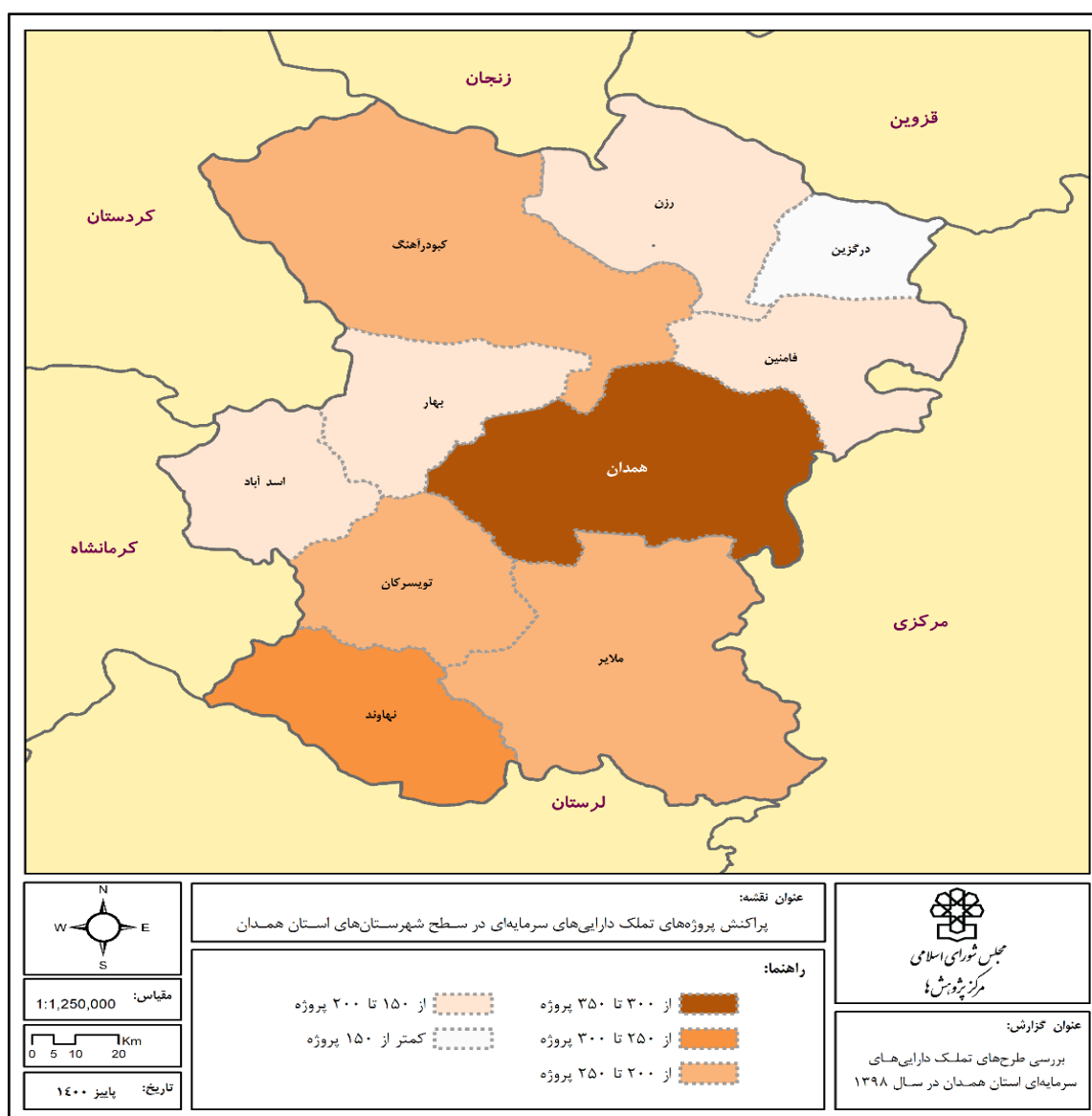
خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «تأمین آب» که با سهم ۱۷/۴ درصدی، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را داراست صرفاً معادل ۲۱/۵ درصد است. به این ترتیب، در حدود ۸۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی برنامه یادشده، تخصیص داده نشده است و از این منظر، شرایط نه‌چندان مطلوبی حادث شده است.

همچنین در میان ۱۱ برنامه مهم دیگر استان، وضعیت تخصیص اعتبار برای سه برنامه «عرضه آب»، «توسعه حمل و نقل جاده‌ای» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب»، بین ۳۹ تا ۵۰ درصد، برای چهار برنامه «حمل و نقل شهری و روستایی»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاهای، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات در امور خدمات عمومی»، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی»، بین ۵۰ تا ۶۰ درصد و نهایتاً برای چهار برنامه دیگر شامل «ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی»،

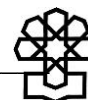
«گسترش ورزش بانوان»، «ارائه خدمات شهری و روستایی» و «گسترش ورزش همگانی»، بین ۸۰ تا ۹۵ درصد متغیر بوده است.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سطح شهرستان‌های استان
براساس آخرین تقسیمات کشوری، استان همدان ۱۰ شهرستان دارد و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها، پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها، نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان همدان

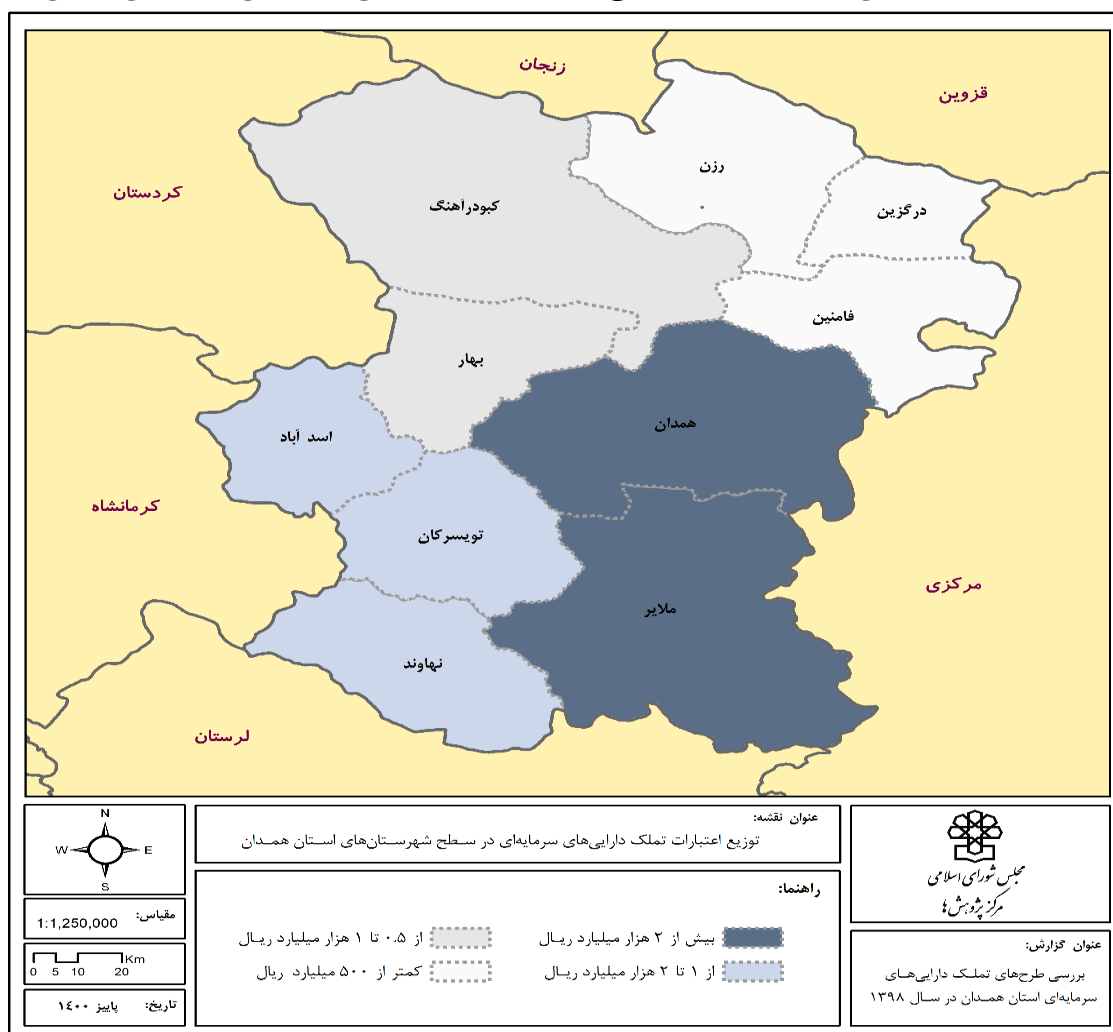
مآخذ: ترسیم‌شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۲۱۹۳ پروژه استان، ۸۵ پروژه که ۸/۴ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را نیز جذب کرده‌اند، به صورت بین‌شهرستانی هستند که به دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه لحاظ نشده‌اند. به هر حال، از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان همدان، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان «همدان» تعریف شده است و شهرستان‌های «نهادوند» و «ملایر» در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان‌های «همدان» و «ملایر» با اختلافی نه‌چندان زیاد نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را داشته‌اند. همان گونه که در رنگ‌بندی نقشه زیر قابل مشاهده است، می‌توان گفت توزیع اعتبارات در سطح شهرستان‌های استان همدان، چندان ناهمگن نیست. به طوری که متوسط اعتبارات تخصیص یافته به دو شهرستان «همدان» و «ملایر» که در طبقه نخست قرار گرفته‌اند، فقط ۱/۵ برابر متوسط اعتبارات شهرستان‌های طبقه بعدی است:

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان همدان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. براساس این، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنهاست،^۱ در سطح شهرستان‌های استان بین ۲۳ تا ۶۵ درصد است. در این خصوص، پروژه‌های شهرستان‌های «نهادوند» و «درگزین» به ترتیب با ۲۳/۳ و ۲۹/۹ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. ازسوی دیگر، شهرستان‌های «ملایر» و «اسدآباد» به ترتیب با ۶۵/۱ و ۶۳ درصد تخصیص اعتبار، بیشترین درصد تخصیص اعتبار را دارند. شایان ذکر است شهرستان «همدان» به عنوان مرکز استان، با تخصیص اعتبار ۴۷/۴ درصدی، بیش از نیمی از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی خود را دریافت نکرده و از این منظر، از وضعیت مناسبی برخوردار نیست.

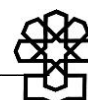
جدول ۵. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان همدان به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اسدآباد	۱۸۱	۱۰۶۰.۳۴۲	۳۳۰.۶۷۵	۱.۶۸۳.۴۹۱	۶۳/۰
بهار	۱۸۴	۵۵۴.۶۸۱	۵۱۸.۲۴۳	۱.۲۳۴.۲۶۸	۴۴/۹
تویسرکان	۲۲۹	۱۸۴۰.۸۸۴	۳۵۹۱.۱۲۶	۵.۸۵۹.۷۹۸	۳۱/۴
درگزین	۱۲۶	۱۴۰.۷۲۱	۲۴۶.۸۲۹	۴۷۰.۸۴۹	۲۹/۹
رزن	۱۶۱	۴۹۷.۰۱۹	۳۶۲.۰۵۳	۹۸۹.۵۵۱	۵۰/۲
فامنین	۱۶۲	۴۷۰.۴۶۲	۳۶۵.۶۵۹	۹۹۵.۴۶۸	۴۷/۳
کیودرآهنگ	۲۳۲	۶۲۳.۹۳۸	۶۱۴.۶۴۲	۱.۲۳۸.۵۸۰	۴۳/۳
ملایر	۲۴۳	۲۲۲۵.۹۵۹	۷۸۵.۷۰۸	۳.۰۱۱.۶۶۷	۶۵/۱
نهادوند	۲۷۵	۱۶۰۳.۸۰۸	۴۵۵۷.۶۰۷	۶.۱۶۸.۴۱۵	۲۳/۳
همدان	۳۱۵	۲۳۳۲.۷۶۷	۱۹۰۵.۲۵۰	۴.۲۳۸.۰۱۷	۴۷/۴
سطح استان	۸۵	۱۰۳۷.۳۷۳	۱۰۹۳.۷۳۶	۲.۳۹۵.۵۲۴	۴۳/۳
کل استان	۲.۱۹۳	۱۲.۳۸۷.۹۵۴	۱۴.۳۷۱.۵۲۷	۳۰.۲۷۶.۴۱۷	۴۰/۹

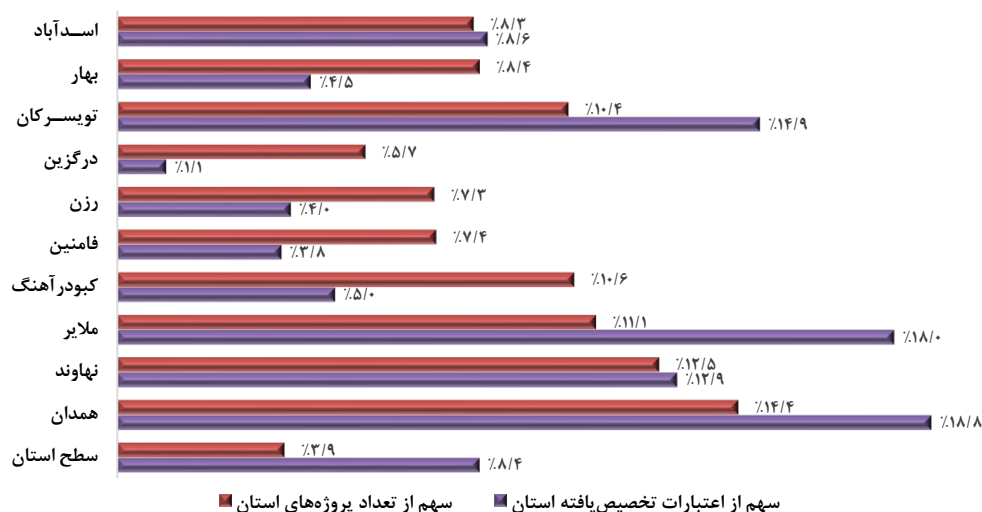
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

به منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان همدان در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود در حدود ۱۹ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، به شهرستان «همدان» اختصاص داده شده است؛ این شهرستان ۱۴/۴ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را داراست. شهرستان «ملایر» نیز با سهم ۱۱/۱ درصدی از پروژه‌های عمرانی استان، ۱۸ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را جذب کرده است:

۱. لازم به توجه است ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان همدان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان همدان، نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۲۸۹ پروژه عمرانی استان که نسبت تخصیص اعتبار آنها بیش از ۸۰ درصد بوده است، سهم شهرستان‌های «تویسرکان»، «همدان» و «کبودرآهنگ» به ترتیب با ۴۴، ۴۳ و ۴۰ پروژه، بیش از سایر شهرستان‌هاست. همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۳۲۸ پروژه استان، بین ۶۰ تا ۸۰ درصد است که از این میان، شهرستان‌های «همدان»، «ملایر» و «نهاوند» به ترتیب با ۵۵، ۴۵ و ۴۱ پروژه، بیشترین سهم را دارا هستند. از سوی دیگر، درصد تخصیص اعتبار ۵۳۱ پروژه عمرانی استان، کمتر از ۲۰ درصد بوده است. در این خصوص، شهرستان‌های «نهاوند»، «بهار»، «درگزین» و «ملایر» به ترتیب با ۶۵، ۶۰، ۵۶ و ۵۶ پروژه، بیشترین سهم را از پروژه‌های با نسبت تخصیص اعتبار زیر ۲۰ درصد، دارا می‌باشند:

جدول ۶. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان همدان

برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

شهرستان	تعداد پروژه	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها			
		کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
اسدآباد	۱۸۱	۴۵	۲۴	۶۵	۲۷
بهار	۱۸۴	۶۰	۲۳	۵۴	۱۹
تویسرکان	۲۲۹	۵۳	۲۶	۷۳	۳۳
درگزین	۱۲۶	۵۶	۹	۵۴	۲
رزن	۱۶۱	۴۷	۲۴	۵۰	۲۵
فامنین	۱۶۲	۴۲	۲۹	۴۱	۲۶
کبودرآهنگ	۲۳۲	۵۱	۴۲	۶۰	۳۹
ملایر	۲۴۳	۵۶	۳۴	۷۶	۴۵
نهاوند	۲۷۵	۶۵	۵۶	۸۹	۴۱
همدان	۳۱۵	۴۶	۴۴	۱۲۷	۵۵
سطح استان	۸۵	۱۰	۱۴	۳۱	۱۶
جمع استان	۲،۱۹۳	۵۳۱	۳۲۵	۷۲۰	۳۲۸
					۲۸۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان، مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از پنج سال، مربوط به شهرستان‌های «همدان»، «نهاد» و «ملایر» است. همچنین هشت پروژه با عمر بیشتر از ۲۰ سال استان مربوط به پروژه‌های «سطح استان (۲) پروژه» و شهرستان‌های «اسدآباد (۲ پروژه)»، «تویسرکان (۱ پروژه)»، «رزن (۱ پروژه)»، «ملایر (۱ پروژه)»، «نهاد» (۱ پروژه) است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان همدان برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸				
		کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
اسدآباد	۱۸۱	۱۵۲	۱۷	۷	۳	۲
بهار	۱۸۴	۱۴۸	۱۷	۱۶	۳	۰
تویسرکان	۲۲۹	۱۸۳	۲۹	۱۲	۴	۱
درگزین	۱۲۶	۱۲۲	۰	۳	۱	۰
رزن	۱۶۱	۱۴۱	۱۳	۵	۱	۱
فامنین	۱۶۲	۱۳۱	۱۲	۱۹	۰	۰
کبودرآهنگ	۲۳۲	۱۹۱	۲۳	۱۵	۳	۰
ملایر	۲۴۳	۱۹۳	۲۱	۲۵	۳	۱
نهاد	۲۷۵	۲۴۰	۲۳	۸	۳	۱
همدان	۳۱۵	۲۶۷	۲۶	۲۱	۱	۰
سطح استان	۸۵	۷۸	۲	۱	۲	۲
جمع استان	۲.۱۹۳	۱.۸۴۶	۱۸۳	۱۳۲	۲۴	۸

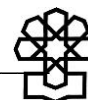
مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، به‌رغم صرف منابع قابل‌توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوع‌هایی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی‌شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش بسیاری از منابع عمرانی استان بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

ازاین‌رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به‌نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها، از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است. بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده درخصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یادشده حائز اهمیت است. لذا در این بخش از مطالعه، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در قالب یک تحلیل دوفعده‌ای مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات بااهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد.

در این راستا، با ارزیابی دو بعدی پروژه‌های عمرانی استان همدان، می‌توان این پروژه‌ها را در پنج طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. پنج طبقه یادشده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:

- **پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)**

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو پروژه‌های یادشده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

- **پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش زیادی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. لذا پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه تصمیم فوری اتخاذ شود.

- **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها، در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند؛ چراکه در یک بازه زمانی اندک، بخش چشمگیری از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقی‌مانده و اتمام پروژه است.

- **پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر**

- متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)**

این گروه از پروژه‌ها، شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. لذا نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدام‌های مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

- **پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)**

طول عمر این پروژه‌ها به گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگرچه

درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه، می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود درخصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱ بر این اساس، در نمودار زیر، نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان همدان و اقدام‌های مورد نیاز درخصوص هر طبقه، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان و اقدام‌های مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: نتایج تحقیق.

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

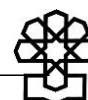
جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان (تعداد پروژه)

عمر پروژه	درصد تخصیص اعتبار	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد	۴۹۹	۲۴	۸	۰	۰	۰
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	۲۹۴	۲۱	۷	۲	۱	۱
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	۶۸۷	۱۵	۱۳	۳	۲	۲
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۲۴۴	۵۴	۲۳	۵	۲	۲
۸۰ درصد و بیشتر	۱۲۲	۶۹	۸۱	۱۴	۳	۳

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود سه پروژه عمرانی استان همدان در گروه پروژه‌های

۱. اولویت‌بندی و اقدام‌های پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدام‌های احتمالی مورد نیاز به دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی درخصوص سرانجام پروژه‌های یادشده، منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

«عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. سه پروژه یادشده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان با عمر بالا و تخصیص اندک

عنوان فصل	عنوان پروژه	درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	اعتبارات اختصاص یافته	کل اعتبار پروژه	شهرستان
فصل منابع آب	آبرسانی به شهر جوکار	۳۸/۲	۱۸	۴۰۹۴۱	۱۲۰۹۲۰	ملایر
فصل منابع آب	تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی و زیرزمینی در محدوده	۳۰/۵	۲۵	۵۳۰۴۸۱	۱۷۵۰۴۱۱	سطح استان
فصل منابع آب	مطالعه و اجرای پروژه‌های تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی	۳۰/۶	۱۵	۳۴۴۰۷۸۲	۱۰۱۲۶۰۷۲۰	سطح استان

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی درخصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص (میلیون ریال / درصد)

اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقی مانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۳	۴۰۳۰۲۰۴	۱۳۱۵۰۵۱	۹۱۱۰۸۴۷	۳۱
اولویت ۲	۹۸	۲۰۸۷۰۵۹۵	۳۰۱۱۲۰۰۱	۲۴۱۰۴۰۶	۹۲
اولویت ۳	۱۹۱	۲۰۷۷۰۳۵	۲۰۲۱۹۰۴۴۳	۱۴۲۰۴۰۸	۹۴
اولویت ۴	۶۳	۲۰۹۸۲۰۸۱۸	۹۰۳۲۲۰۸۵۶	۶۰۳۴۰۰۳۸	۳۲
اولویت ۵	۱۰۸۳۸	۴۰۵۴۰۳۰۳	۱۴۰۳۰۷۰۶۶	۱۰۰۲۵۲۰۷۶۳	۲۸

مأخذ: همان.

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای سه پروژه مربوط به اولویت ۱ در مجموع بالغ بر ۱۳۱۰۵ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است که به رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۳۱ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (۴۰ میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ با درصد تخصیص بیش از ۹۰ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری‌اند که اعتبار باقی مانده آنها مجموعاً ۳۸ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع در حدود ۷۸ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار، شرایط چندان مطلوبی نداشته و به ترتیب ۳۲ و ۲۸ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی‌شده برای هریک از پروژه‌های یادشده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از ۲ میلیون تومان تا ۴۶۶ میلیارد تومان متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب پنج دسته به شرح زیر، اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار

- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار

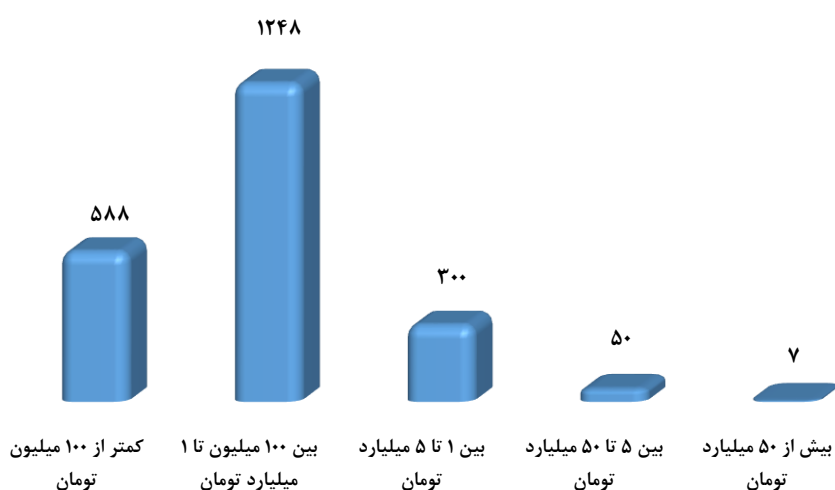
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

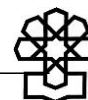
بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پروژه) ارائه شده است:

نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اندازه پروژه

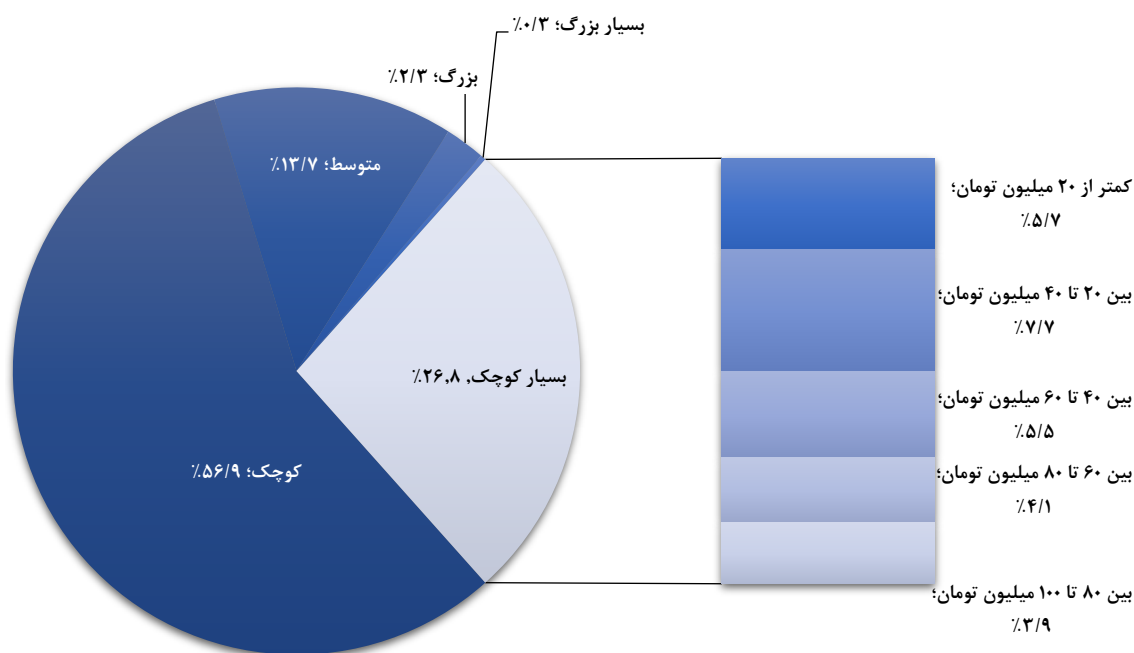

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان همدان، برحسب اندازه پروژه‌ها، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اندازه پروژه‌ها

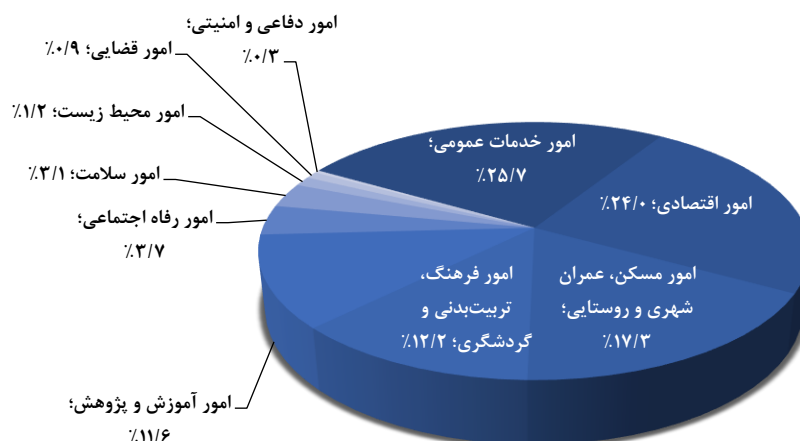
مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص ۵۶/۹ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان همدان، از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) و متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار)، به ترتیب با ۵۸۸ پروژه (۲۶/۸ درصد سهم) و ۳۰۰ پروژه (۱۳/۷ درصد سهم)، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شایان ذکر است، اندازه ۵۰ پروژه استان همدان (۲/۳ درصد کل پروژه‌های استان)، بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها، بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است و همچنین هفت پروژه (۰/۳ درصد کل پروژه‌های استان) در اندازه بسیار بزرگ برنامه‌ریزی شده‌اند و برای آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک نشان داده شده است:

نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

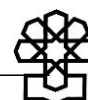
همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان همدان مربوط به «امور خدمات عمومی» و «امور اقتصادی» است. در نمودار زیر سهم امور مختلف از هفت پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

براساس نمودار فوق، از میان هفت پروژه بسیار بزرگ استان، پنج پروژه به «امور اقتصادی» و دو پروژه به «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» مربوط است. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان همدان به‌صورت هم‌زمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر-تخصیص، مورد بررسی قرار گرفته است:

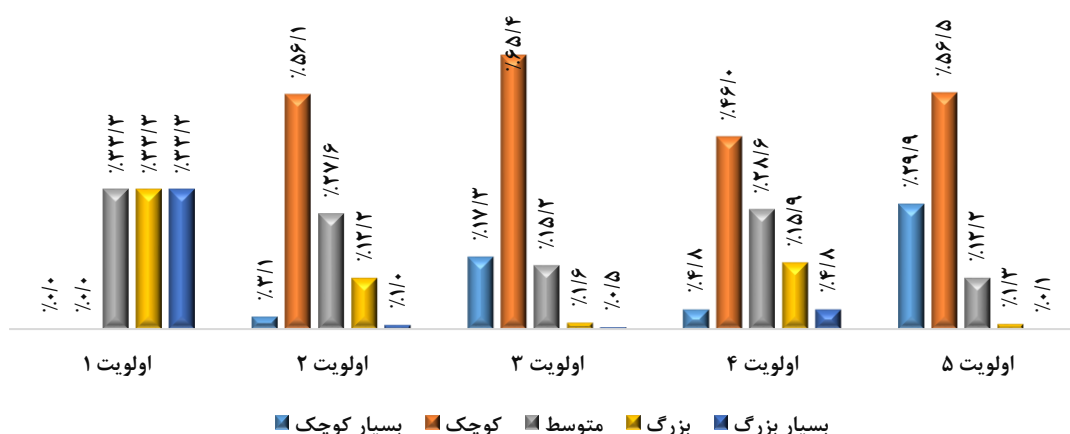
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اندازه و اولویت

اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۳	۳۳	۳	۵۴۹	۵۸۸
کوچک	۰	۵۵	۱۲۵	۲۹	۱۰۳۹	۱۲۴۸
متوسط	۱	۲۷	۲۹	۱۸	۲۲۵	۳۰۰
بزرگ	۱	۱۲	۳	۱۰	۲۴	۵۰
بسیار بزرگ	۱	۱	۱	۳	۱	۷
جمع	۳	۹۸	۱۹۱	۶۳	۱۸۳۸	۲۰۹۳

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر- تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان برحسب اندازه و اولویت

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، سه پروژه‌ای که به‌دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند در اندازه‌های «بسیار بزرگ»، «بزرگ» و «متوسط» برنامه‌ریزی شده‌اند. پروژه‌های اولویت دوم که ضمن دارا بودن عمر طولانی از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و لذا تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است، عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند. به همین ترتیب، پروژه‌های اولویت سوم نیز که عمر اندک و تخصیص بالا دارند، عمدتاً «کوچک»‌اند. ازسوی دیگر، ۴۶ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ (طول عمر متوسط/زیاد و تخصیص اندک/متوسط) نیز که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت چشمگیر و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت ۱ را دارا می‌باشند، در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی‌شده برای هریک از آنها بین ۱ تا ۵۰ میلیارد تومان است. در حدود ۲۹ درصد دیگر این پروژه‌ها، در اندازه «متوسط» برنامه‌ریزی شده‌اند.

شایان ذکر است، بالغ بر ۸۶ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ (عمر اندک و تخصیص اندک/ متوسط) که تقریباً ۸۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان همدان را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده است، از نظر اندازه، در زمره پروژه‌های «کوچک» و «بسیار کوچک» قرار گرفته‌اند. اندازه ۱۲/۲ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها، «متوسط» بوده است. از این رو سهمی کمتر از ۱/۵ درصد از پروژه‌های یادشده، به پروژه‌های «بزرگ» و «خیلی بزرگ» اختصاص یافته است.

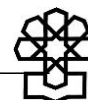
جمع‌بندی و پیشنهادها

در بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان مشخص شد در سال ۱۳۹۸، تعداد ۲۱۹۳ پروژه عمرانی ذیل ۱۰ امور، ۳۳ فصل، ۷۵ برنامه و ۴۰۳ طرح، در استان یادشده فعال بوده است. قدیمی‌ترین این پروژه‌ها از سال ۱۳۷۱ آغاز شده است. مجموع اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پروژه‌های مذکور حدود ۳۰۳ هزار میلیارد ریال است که ۴۰/۹ درصد اعتبارات یادشده (در حدود ۱۲۴ هزار میلیارد ریال) برای اجرای این پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان در سال ۱۳۹۸، معادل ۲/۹ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان همدان، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۲۷/۸ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۴/۶ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود تخصیص داده‌اند. دو امور یادشده از منظر اعتبارات تخصیص‌یافته نیز با اختلاف شدیدتری نسبت به سایر امور در رتبه‌های نخست قرار دارد. در این زمینه سهم «امور اقتصادی» از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان حدود ۴۰ درصد و سهم «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» ۳۰/۵ درصد است.

در طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان برحسب فصول مختلف، ۳ فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به‌ترتیب با ۱۹، ۱۳/۶ و ۱۱/۹ درصد، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، «فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارد؛ فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ذیل «امور اقتصادی» طبقه‌بندی شده است و فصل «اداره امور عمومی»، زیرمجموعه «امور خدمات عمومی» محسوب می‌شود. از سوی دیگر فصل «منابع آب» با ۳۰/۹ درصد سهم، بیشترین سهم را نسبت به سایر فصول، از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان به خود اختصاص داده است. از این منظر، فصول «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» و «آب و فاضلاب» به‌ترتیب با ۱۶ و ۱۴/۵ درصد سهم، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. فصل «منابع آب» در زمره «امور اقتصادی» و دو بعدی در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» طبقه‌بندی شده‌اند.

همچنین از منظر برنامه‌ای، ۳ برنامه «ساماندهی کالبدی شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری- امور خدمات عمومی)»، «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی- امور خدمات عمومی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل- امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۳ برنامه «تأمین آب (فصل منابع آب- امور اقتصادی)»، «توسعه

تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب- امور مسکن، عمران شهری و روستایی) و «ارائه خدمات شهری و روستایی (فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری- امور خدمات عمومی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است ۶۳ برنامه عمرانی استان همدان به‌رغم دربرگرفتن ۱۱۵۹ پروژه از مجموع ۲۱۹۳ پروژه عمرانی استان (معادل ۵۲/۸ درصد کل پروژه‌ها) فقط ۲۲/۴ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۸ برنامه از ۶۳ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان همدان در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که شهرستان «همدان» به‌عنوان مرکز استان، ضمن برخورداری از سهم ۱۴/۴ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، در حدود ۱۸/۸ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را نیز جذب کرده است. شهرستان «ملایر» با برخورداری از سهم ۱۱/۱ درصدی از تعداد پروژه‌های استان، ۱۸ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده است. به‌هرحال، سهم ۱۰ شهرستان استان همدان از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان بین ۱/۱ درصد (شهرستان درگزین) تا ۱۸/۸ درصد (شهرستان همدان)، متغیر است. اما براساس بررسی کلی صورت گرفته، می‌توان گفت از منظر شاخص توزیع اعتبارات، عدم تعادل شدیدی میان مرکز استان با سایر شهرستان‌ها مشاهده نمی‌شود.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد شهرستان‌های «ملایر» و «اسدآباد» به‌ترتیب با نسبت تخصیص اعتبار ۶۵/۱ و ۶۳ درصد، بهترین وضعیت را در میان سایر شهرستان‌های استان دارا می‌باشند. در سوی مقابل، شهرستان‌های «نهاوند»، «درگزین» و «تویسرکان» به‌ترتیب با جذب ۲۳/۳، ۲۹/۹ و ۳۱/۴ درصد از اعتبارات عمرانی مورد نیاز خود، نسبت به سایر شهرستان‌ها شرایط نامطلوب‌تری دارند. از این منظر، وضعیت شهرستان «همدان» نیز چندان مساعد نبوده و با درصد تخصیص اعتبار ۴۷/۴ درصدی، بیش از نیمی از اعتبارات عمرانی مورد نیاز را دریافت نکرده است.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت هم‌زمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل‌انکاه به‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. از این‌رو ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به‌عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوع‌هایی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش بسیاری از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این‌رو، پروژه‌های عمرانی استان همدان در قالب ماتریسی تحت عنوان عمر-درصد تخصیص مورد ارزیابی قرار گرفته و در پنج گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان

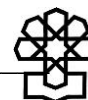
براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۳	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر • تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۹۸	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر • اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۱۹۱	• تخصیص اعتبار باقی‌مانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۶۳	• نظارت و بررسی دقیق پروژه • آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر • تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۱۸۳۸	• نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان همدان براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها انجام شده است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، از میان سه پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، یک پروژه در اندازه «بسیار بزرگ»، یک پروژه در اندازه «بزرگ» و یک پروژه دیگر در اندازه «متوسط» برنامه‌ریزی شده است؛ بیش از ۵۶ درصد پروژه‌های اولویت دوم، در گروه پروژه‌های «کوچک» قرار دارند. بالغ بر ۶۵ درصد پروژه‌های اولویت سوم نیز «کوچک» هستند. همچنین حدود ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت ۴ که انتقال آنها به اولویت ۱ طی سال‌های آتی محتمل است، در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است. بالغ بر ۸۶ درصد از پروژه‌های اولویت ۵ که مجموعاً ۸۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند، «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.

با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، برحسب درصد تخصیص اعتبار، در اولویت سوم و پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند، از نظر شاخص اندازه، «کوچک» هستند و برای آنها اعتباری بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است.

پیوست ۱

براساس مستندات ارائه شده معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول ۹ توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست‌جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره‌شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل‌شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریایچه ارومیه،

- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاثر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.

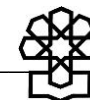
پیوست ۲

جدول خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان همدان برحسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۱.۲۰۸.۴۱۲	۱.۶۹۸.۰۵۶	۹۴۴.۱۱۹	۲.۱۵۲.۵۳۱	۷.۱۲۷.۰۱۰	۱۰.۰۳۳.۴۷۸	۲۱/۵
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱.۴۰۴.۴۱۰	۴۲۱.۶۶۱	۲۳۴.۴۴۴	۱.۶۳۸.۸۵۳	۱.۱۷۴.۴۲۸	۳.۰۰۰.۴۹۹	۵۴/۶
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۹۲۶.۳۱۵	۴۷۸.۸۵۶	۲۶۶.۲۴۴	۱.۱۹۲.۵۵۹	۱۹.۱۰۰	۱.۴۲۴.۲۷۱	۸۳/۷
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۸۶۴.۱۰۷	۱۶۱.۰۸۹	۸۹.۵۶۵	۹۵۳.۶۷۲	۸۹۳.۸۶۰	۱.۹۱۹.۰۵۵	۴۹/۷
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۵۵۳.۱۹۴	۳۲۲.۹۲۴	۱۷۹.۵۴۶	۷۳۲.۷۴۰	۳۶.۷۳۵	۹۱۲.۸۵۴	۸۰/۳
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۵۰۲.۰۱۶	۳۴۵.۵۰۴	۱۹۲.۱۰۰	۶۹۴.۱۱۶	۹۲۴.۰۱۶	۱.۷۷۱.۵۳۶	۳۹/۲
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات در امور خدمات عمومی	۲۷۷.۶۰۰	۳۷۷.۱۵۱	۲۰۹.۶۹۶	۴۸۷.۲۹۶	۱۹۸.۵۲۴	۸۵۳.۲۷۵	۵۷/۱
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۳۳.۱۴۴	۶۳۴.۹۱۹	۳۵۳.۰۱۵	۳۸۶.۱۵۹	۰	۶۶۸.۰۶۳	۵۷/۸
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۱۴۴.۶۷۳	۴۲۵.۶۱۳	۲۳۶.۶۴۱	۳۸۱.۳۱۴	۱۵۷.۳۱۹	۷۲۷.۶۰۵	۵۲/۴
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۱۴۵.۷۴۴	۳۸۰.۸۳۶	۲۱۱.۷۴۵	۳۵۷.۴۸۹	۲۵۸.۹۲۹	۷۸۵.۵۰۹	۴۵/۵
۱۷۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه گسترش ورزش بانوان	۲۷۸.۱۲۴	۹۰.۹۶۳	۵۰.۵۷۶	۳۲۸.۶۹۹	۰	۳۶۹.۰۸۷	۸۹/۱
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۲۸۳.۳۱۷	۵۰.۱۴۶	۲۷.۸۸۱	۳۱۱.۱۹۸	۰	۳۳۳.۴۶۳	۹۳/۳
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۱۶۱.۳۲۲	۱۰۵.۳۷۰	۵۸.۵۸۵	۲۱۹.۹۰۷	۲۰۵.۰۰۰	۴۷۱.۶۹۱	۴۶/۶
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۱۹.۲۲۵	۲۹۸.۵۲۴	۱۶۵.۹۷۹	۱۸۵.۲۰۴	۰	۳۱۷.۷۴۹	۵۸/۳
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱۵.۳۷۱	۲۶۳.۸۷۹	۱۴۶.۷۱۷	۱۶۲.۰۸۷	۶۷۰.۸۸۵	۹۵۰.۱۳۵	۱۷/۱
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۱۴۷.۹۴۸	۲۳.۶۰۰	۱۳.۱۲۲	۱۶۱.۰۷۰	۲۰.۰۰۰	۱۹۱.۵۴۸	۸۴/۱
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش‌آموزان	۱۲۱.۴۳۲	۶۹.۹۶۲	۳۸.۸۹۹	۱۶۰.۳۳۱	۰	۱۹۱.۳۹۴	۸۳/۸
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری، دینی استان‌ها	۹۵.۶۹۹	۱۰۰.۸۷۵	۵۶.۰۸۷	۱۵۱.۷۸۶	۴۴.۹۸۵	۲۴۱.۵۶۰	۶۲/۸
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۴۱.۴۸۱	۱۹۶.۶۱۰	۱۰۹.۳۱۵	۱۵۰.۷۹۶	۴۴.۰۵۰	۲۸۲.۱۴۱	۵۳/۴

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای و مهارتی	۱۲۷.۸۷۹	۳۸.۳۶۷	۲۱.۳۳۲	۱۴۹.۲۱۱	۰	۱۶۶.۲۴۵	۸۹/۸
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک آموزشی	۶۵.۷۲۸	۱۴۱.۷۶۵	۷۸.۸۲۱	۱۴۴.۵۴۹	۴۰.۰۰۰	۲۴۷.۴۹۳	۵۸/۴
۱۷۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۶۹.۲۷۶	۱۰۸.۲۹۱	۶۰.۲۱۰	۱۲۹.۴۸۵	۴۷۴.۷۰۰	۶۵۲.۲۶۷	۱۹/۹
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن آفرینی	۵۰.۰۵۰	۱۲۱.۹۰۰	۶۷.۷۷۶	۱۱۷.۸۲۶	۱۹.۵۰۰	۱۹۱.۴۵۰	۶۱/۵
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۴۸.۳۵۸	۴۸.۱۲۷	۲۶.۷۵۸	۷۵.۱۱۷	۷۰۴.۰۰۰	۸۰۰.۴۸۵	۹/۴
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۴۷.۴۵۱	۴۷.۷۹۰	۲۶.۵۷۱	۷۴.۰۲۳	۹.۰۰۰	۱۰۴.۲۴۲	۷۱/۰
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۱۴.۸۴۵	۹۸.۵۹۰	۵۴.۸۱۶	۶۹.۶۶۱	۴۴.۰۰۰	۱۵۷.۴۳۵	۴۴/۲
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۵.۴۲۹	۱۰۲.۲۴۳	۵۶.۸۴۷	۶۲.۲۷۶	۰	۱۰۷.۶۷۲	۵۷/۸
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع رسانی و تبلیغات دینی رسانه ای	۳۴.۰۱۰	۴۲.۴۲۹	۲۳.۵۹۱	۵۷.۶۰۱	۱۱.۵۱۱	۸۷.۹۵۱	۶۵/۵
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه های عمومی	۳۲.۱۵۸	۴۲.۰۸۷	۲۳.۴۰۰	۵۵.۵۵۸	۱۶۸.۱۰۰	۲۴۲.۳۴۴	۲۲/۹
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۱۵.۵۳۵	۶۹.۵۹۱	۳۸.۶۹۳	۵۴.۲۲۸	۰	۸۵.۱۲۶	۶۳/۷
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاهای، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات در امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۱۹.۹۳۶	۴۵.۳۳۶	۲۵.۲۰۷	۴۵.۱۴۳	۸۱.۴۷۳	۱۴۶.۷۴۵	۳۰/۸
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۱۸.۳۳۰	۴۴.۹۸۰	۲۵.۰۰۹	۴۳.۳۳۹	۱۶۳.۰۱۸	۲۲۶.۳۲۸	۱۹/۱
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۱۰.۲۳	۷۰.۷۹۹	۳۹.۳۶۴	۴۰.۳۸۸	۲۱.۷۳۰	۹۳.۵۵۳	۴۳/۲
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۲۵.۲۷۲	۱۷.۴۶۲	۹.۷۰۹	۳۴.۹۸۱	۱۰۳.۹۸۰	۱۴۶.۷۱۴	۲۳/۸
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری های واگیر و قرنطینه ای دام، طیور و آبزیان	۱۶.۴۲۲	۲۵.۴۴۲	۱۴.۱۴۶	۳۰.۵۶۸	۶۵.۳۰۵	۱۰۷.۱۶۹	۲۸/۵
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب دیدگان حوادث و سوانح	۱۷.۹۰۷	۱۷.۰۲۴	۹.۴۶۵	۲۷.۳۷۲	۰	۳۴.۹۳۰	۷۸/۴
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۳.۹۶۴	۳۹.۳۶۰	۲۱.۸۸۴	۲۵.۸۴۸	۵۳.۵۸۰	۹۶.۹۰۴	۲۶/۷
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه ها و سواحل	۴.۱۳۳	۳۷.۵۸۱	۲۰.۸۹۵	۲۵.۰۲۹	۲۸.۶۱۲	۷۰.۳۲۷	۳۵/۶
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه ای	۹.۰۶۳	۲۷.۳۰۴	۱۵.۱۸۱	۲۴.۲۴۴	۳.۰۰۰	۳۹.۳۶۸	۶۱/۶

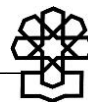

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۵.۴۸۹	۳۰.۲۸۵	۱۶.۸۳۸	۲۲.۳۲۸	۴۲.۴۲۰	۷۸.۱۹۴	۲۸/۶
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاهها و حوزههای مقاومت	۱۰.۶۱۵	۲۰.۰۹۴	۱۱.۱۷۲	۲۱.۷۸۷	۰	۳۰.۷۰۹	۷۰/۹
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۱۲.۴۱۴	۱۴.۰۶۳	۷.۸۱۹	۲۰.۲۳۳	۰	۲۶.۴۷۷	۷۶/۴
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت های پزشکی پیش بیمارستانی	۴.۹۱۵	۲۲.۳۹۱	۱۲.۴۵۰	۱۷.۳۶۴	۰	۲۷.۳۰۶	۶۳/۶
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور	۶.۸۰۵	۱۷.۶۹۳	۹.۸۳۷	۱۶.۶۴۲	۴۳.۵۲۵	۶۸.۰۲۳	۲۴/۵
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۸.۹۷۱	۱۱.۱۹۶	۶.۲۲۵	۱۵.۱۹۶	۰	۲۰.۱۶۷	۷۵/۴
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست بوم های خشکی	۴.۸۲۵	۱۸.۱۴۰	۱۰.۰۸۶	۱۴.۹۱۱	۳۴.۸۰۹	۵۷.۷۷۴	۲۵/۸
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه برداری و اطلاعات مکانی	۱۲.۴۹۴	۱.۳۰۰	۷۲۳	۱۳.۲۱۷	۲.۲۰۰	۱۵.۹۹۴	۸۲/۶
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان شناسی و تاریخی	۵.۲۸۱	۸.۱۵۵	۴.۵۳۴	۹.۸۱۶	۵۰.۵۰۰	۶۳.۹۳۶	۱۵/۴
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه های	۶.۵۶۰	۵.۸۰۰	۳.۲۲۵	۹.۷۸۵	۳۸.۲۰۰	۵۰.۵۶۰	۱۹/۴
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۵.۳۳۸	۷.۵۰۵	۴.۱۷۳	۹.۵۱۱	۰	۱۲.۸۴۳	۷۴/۱
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت های فرهنگی - دینی مساجد	۳.۲۳۳	۱۱.۰۷۳	۶.۱۵۷	۹.۳۹۰	۰	۱۴.۳۰۶	۶۵/۶
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۴.۵۱۷	۸.۲۶۲	۴.۵۹۴	۹.۱۱۱	۰	۱۲.۷۷۹	۷۱/۳
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره برداران	۵.۹۷۵	۴.۸۶۵	۲.۷۰۵	۸.۶۸۰	۱۲.۹۵۱	۲۳.۷۹۱	۳۶/۵
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۴.۲۹۴	۷.۲۳۹	۴.۰۲۵	۸.۳۱۹	۱۲۴.۹۰۰	۱۳۶.۴۳۳	۶/۱
۱۸۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه کار و دانش	۵.۷۷۰	۴.۱۳۸	۲.۳۰۱	۸.۰۷۱	۰	۹.۹۰۸	۸۱/۵
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۳.۶۲۶	۷.۸۶۶	۴.۳۷۴	۸.۰۰۰	۰	۱۱.۴۹۲	۶۹/۶
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۱۳.۵۰۰	۷.۵۰۶	۷.۵۰۶	۰	۱۳.۵۰۰	۵۵/۶
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۵.۴۵۰	۲.۹۰۰	۱.۶۱۲	۷.۰۶۲	۰	۸.۳۵۰	۸۴/۶
۱۴۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه مدیریت و نظارت بر پسماندها	۸۰۵	۱۱.۲۵۴	۶.۲۵۷	۷.۰۶۲	۳۶.۲۰۰	۴۸.۲۵۸	۱۴/۶
۱۳۰۶۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۴.۴۷۶	۴.۴۱۶	۲.۴۵۵	۶.۹۳۱	۱۷.۶۰۰	۲۶.۴۹۲	۲۶/۲
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۱.۲۰۱	۹.۰۹۳	۵.۰۵۶	۶.۲۵۷	۳۱.۷۱۱	۴۲.۰۰۶	۱۴/۹
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۶۷۴	۸۰۸۴	۴.۴۹۵	۵.۱۶۹	۲۰.۲۰۰	۲۸.۹۵۸	۱۷/۸
۱۷۰۸۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۳.۵۰۰	۲.۰۰۰	۱.۱۱۲	۴.۶۱۲	۰	۵.۵۰۰	۸۳/۹
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم شناسی	۱.۵۵۱	۴.۷۴۶	۲.۶۳۹	۴.۱۹۰	۲۹.۱۰۰	۳۵.۳۹۷	۱۱/۸

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات در امور آموزش و پژوهش	۰	۷.۲۰۹	۴.۰۰۸	۴.۰۰۸	۰	۷.۲۰۹	۵۵/۶
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع کشور	۱.۳۹۴	۴.۳۷۸	۲.۴۳۴	۳.۸۲۹	۱۱.۷۹۰	۱۷.۵۶۲	۲۱/۸
۱۶۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات درمانی	۰	۵.۰۰۰	۲.۷۸۰	۲.۷۸۰	۰	۵.۰۰۰	۵۵/۶
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده ها	۱.۴۶۲	۲.۲۴۵	۱.۲۴۸	۲.۷۱۰	۹.۳۰۰	۱۳.۰۰۷	۲۰/۸
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۰	۴.۲۴۹	۲.۳۶۲	۲.۳۶۲	۸۸.۴۵۰	۹۲.۶۹۹	۲/۵
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری های گیاهی و علف های هرز	۸۲۶	۲.۲۰۹	۱.۲۲۸	۲.۰۵۴	۶.۳۹۰	۹.۴۲۵	۲۱/۸
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن های روان و مقابله با بیابان زایی	۵۰۰	۱.۹۸۱	۱.۱۰۱	۱.۶۰۱	۴.۹۳۰	۷.۴۱۱	۲۱/۶
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فراورده های خونی	۵۹۸	۱.۳۶۰	۷۵۶	۱.۳۵۵	۰	۱.۹۵۹	۶۹/۲
۱۵۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۰	۱.۴۵۹	۸۱۱	۸۱۱	۰	۱.۴۵۹	۵۵/۶
۱۹۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر و روانگردان	۰	۱.۰۰۰	۵۵۶	۵۵۶	۰	۱.۰۰۰	۵۵/۶
۱۳۰۴۰۱۲۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات در امور اقتصادی	۰	۸۷۱	۴۸۴	۴۸۴	۰	۸۷۱	۵۵/۶
کل استان		۷.۹۸۳.۸۶۳	۷.۹۲۱.۰۲۶	۴.۴۰۴.۰۹۱	۱۲.۳۸۷.۹۵۴	۱۴.۳۷۱.۵۲۷	۳۰.۲۷۶.۴۱۷	۴۰/۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح های تملک دارایی های سرمایه ای استان ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور که دیوان محاسبات کشور منتشر کرده است، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مآخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید (۱۴۰۰)، «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.